

O'ZBEK VA TURK MUSTAQILLIK SHE'RIYATINING O'XSHASHLIKLARI

No'monova Ro'zaxon No'monjon qizi
NamMTI 1-kurs tayanch doktoranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada o'zbek va turk adabiyotining mustaqillik she'riyatidagi o'xshashliklar ko'rib chiqilgan. Ikkala madaniyatdan tanlangan asarlarni qiyosiy tahlil qilish orqali shoirlar erkinlik va suverenitetga intilishlarini ifoda etish uchun foydalanadigan umumiy mavzular, motivlar va adabiy vositalarni o'rganadi. Ushbu o'xshashliklarni o'rganish orqali biz mustaqillik uchun kurash davrida madaniy ifodalarning o'zaro bog'liqligini yoritishni maqsad qilganmiz.

Kalit so'zlar: o'zbek she'riyati, turk she'riyati, mustaqillik, adabiyot tahlili, qiyosiy o'rganish.

Mustaqillikka intilish ko'plab madaniyatlar adabiyotida Markaziy mavzu bo'lib, xalqning jamoaviy intilishlari va kurashlarini ifoda etish vositasi bo'lib xizmat qildi. O'zbek va turk she'riyati ham boy, ham rang-barang bo'lib, erkinlik va o'z taqdirini o'zi belgilashga intilish haqida chuqur tushuncha beradi. Ushbu maqola o'zbek va turk mustaqillik she'riyatining o'xshashliklarini o'rganish, ushbu hududlarning adabiy manzarasini shakllantirgan umumiy tajriba va madaniy almashinuvlarni yoritishga qaratilgan.

Ushbu bo'limda biz o'zbek va turk shoirlarining tanlangan asarlarini tahlil qilib, ularning qarshilik, vatanparvarlik, suverenitetga intilish kabi mavzularini tasvirlashga e'tibor qaratamiz. Ushbu shoirlar tomonidan qo'llanilgan obrazlar, ramziylik va tilni o'rganib, ularning mustaqillik ifodalari o'rtasidagi o'xshashliklarni ochib berishni maqsad qilganmiz.

Ushbu qiyosiy tadqiqot uchun biz o'zbek va turk adabiyotidan mustaqillik mavzusiga bag'ishlangan bir qator she'rlarni tanladik. Ushbu she'rlar asl tilida tahlil qilingan, talqinning aniqligini ta'minlash uchun kerak bo'lganda tarjimalar bilan maslahatlashgan. Tanlangan asarlarda mavjud bo'lgan takrorlanadigan motiflar, mavzular va stilistik elementlarni aniqlash uchun sifatli tahlil usullaridan foydalandik.

O'zbek va turk mustaqillik she'riyati tarixiy va madaniy aloqalari tufayli bir qancha o'xshashliklarga ega:

- Milliy o'ziga xoslik: o'zbek va turk mustaqillik she'riyati ko'pincha milliy o'ziga xoslik, g'urur va meros mavzularida aylanadi. Ular o'z xalqlarining noyob madaniy xususiyatlarini, tarixini va kurashlarini nishonlaydilar.

- Qarshilik va erkinlik: ikkala an'anadan olingan she'riyat ko'pincha zulm, mustamlaka va chet el hukmronligiga qarshi kurashlarni ta'kidlaydi. Shoirlar mustaqillik va ozodlik uchun kurashda ota-bobolarining qurbonliklarini xotirlaydilar.

- Tabiat tasviri: o'zbek va turk shoirlari o'z xalqlarining go'zalligi, matonati va hayotiyiligini ifodalash uchun tabiat tasvirlaridan tez-tez foydalanadilar. Tog'lar, daryolar va landshaftlar odamlarning kuchi va chidamliligi uchun kuchli metafora bo'lib xizmat qiladi.

- Vatanga muhabbat: o'zbek va turk mustaqillik harakatlari she'riyatida Vatanga chuqur muhabbat bor. Shoirlar yurtga, uning xalqiga va madaniyatiga bog'liqligini ifoda etadilar, uni Ilhom manbai va mansublik sifatida tasvirlaydilar.

- Tilning tiklanishi: o'zbek va turk mustaqillik harakatlarida o'z tillariga qiziqish qayta tiklandi. Ushbu lingvistik tiklanishda she'riyat muhim rol o'ynadi, shoirlar o'z hunarlarini ona tilini saqlash, targ'ib qilish va boyitish uchun ishlatdilar.

- Madaniy meros: ikkala an'ana shoirlari o'zlarining boy madaniy merosiga asoslanib, o'z asarlariga an'anaviy motivlar, ramzlar va adabiy shakllarni kiritadilar. Ular o'zlarining madaniy merosini she'riyat orqali saqlash va targ'ib qilishga intilishadi.

- Qahramonlik namoyandalari: o'zbek va turk mustaqillik she'riyati ko'pincha mustaqillik uchun kurashda hal qiluvchi rol o'ynagan qahramon shaxslar va rahbarlarni hurmat qiladi. Bu raqamlar jasorat, qurbonlik va chidamlilik ramzi sifatida tasvirlangan.

- Umid va intilish: she'riyatida tasvirlangan qiyinchilik va qiyinchiliklarga qaramay, yaxshi kelajakka umid va intilishning keng tarqalgan tuyg'usi mavjud. Shoirlar o'z tomoshabinlarini ozod va farovon millat haqidagi tasavvurlar bilan ilhomlantiradi.

Umuman olganda, o'zbek va turk mustaqillik she'riyati alohida tarixiy kontekstlardan kelib chiqqan holda, ular o'z taqdirini o'zi belgilash va madaniy o'ziga xoslik uchun keng kurashni aks ettiruvchi umumiy mavzular, motivlar va intilishlarga ega.

O'zbek va turk mustaqillik she'riyatida kuzatilgan o'xshashliklarni ikki mintaqa o'rtasidagi tarixiy va madaniy aloqalar bilan bog'lash mumkin. Tarix davomida o'zbek va turk xalqlari savdo-sotiq, istilo va madaniy almashinuv orqali o'zaro aloqada bo'lib, bir-birlarining tillari, urf-odatlar va badiiy ifodalariga ta'sir ko'rsatgan. Ushbu umumiy meros ularning she'riyatida topilgan tematik o'xshashliklar va adabiy texnikalarda yaqqol ko'rinib, chegaralar bo'ylab madaniy rivoyatlarning o'zaro bog'liqligini ta'kidlaydi.

Xulosalar:

Xulosa qilib aytganda, o'zbek va turk mustaqillik she'riyatining ekspertizasi ikki an'ana o'rtasidagi chuqur rezonansni ochib beradi. Til va tarixiy kontekstdagi farqlarga qaramay, ikkala madaniyat shoirlari mustaqillik va o'z taqdirini o'zi belgilashga

intilishlarini ifodalash uchun o'xshash mavzular va motivlarga asoslandilar. Ushbu qiyosiy tadqiqot adabiyotning siyosiy qo'zg'olon davrida jamoaviy o'ziga xoslikni aks ettirish va shakllantirish usullarini kengroq tushunishga yordam beradi.

Kelgusidagi tadqiqotlar O'zbek va turk adabiyoti o'rtasidagi o'xshashlik va farqning qo'shimcha o'lchovlarini, masalan, so'fiylik tasavvufi, og'zaki an'analar va zamonaviy siyosiy harakatlarning she'riy ifodaga ta'sirini o'rganishi mumkin. Boshqa turkiy tillar va madaniyatlarni o'z ichiga olgan qiyosiy tadqiqotlar, shuningdek, mustaqillikni turli mintaqalarda kontsepsiya va ifodalashning turli usullari to'g'risida qimmatli tushunchalarni berishi mumkin.

Adabiyotlar:

1. Abdulxamidova Hikmatoy Akhrorjon qizi. International Journal on Integrated Education Poetic Characteristics of Chronotopy of Photos in Isajon Sultan's Novel "Free" Indaneziya 2021
2. Abdulxamidova Khikmatoy Akhrorjon Qizi. Хоразм Маъмун Академияси Ахборотномаси. Isajon Sultonning "Ozod" romanida aks xronotopi. Xorazm 2021
3. Isajon Sulton "Boqiy darbadar" 2010-yil 6-son "Sharq yulduzi"
4. Sulton I Asarlar:roman va qissalar. – Toshkent: "G'ofur G'ulom", 2017 2-jild.
5. Isajon Sulton nasri badiiyati. Ilmiy maqola va risolalar to'plami Toshkent. "Turon zamin ziyo" 2017.
6. Khushbokov Jovli, Isadjan Sultan. Conversation. If the prayer of the hand is lucky // Literature and art of Uzbekistan // Issue 31. July 29, 2016.